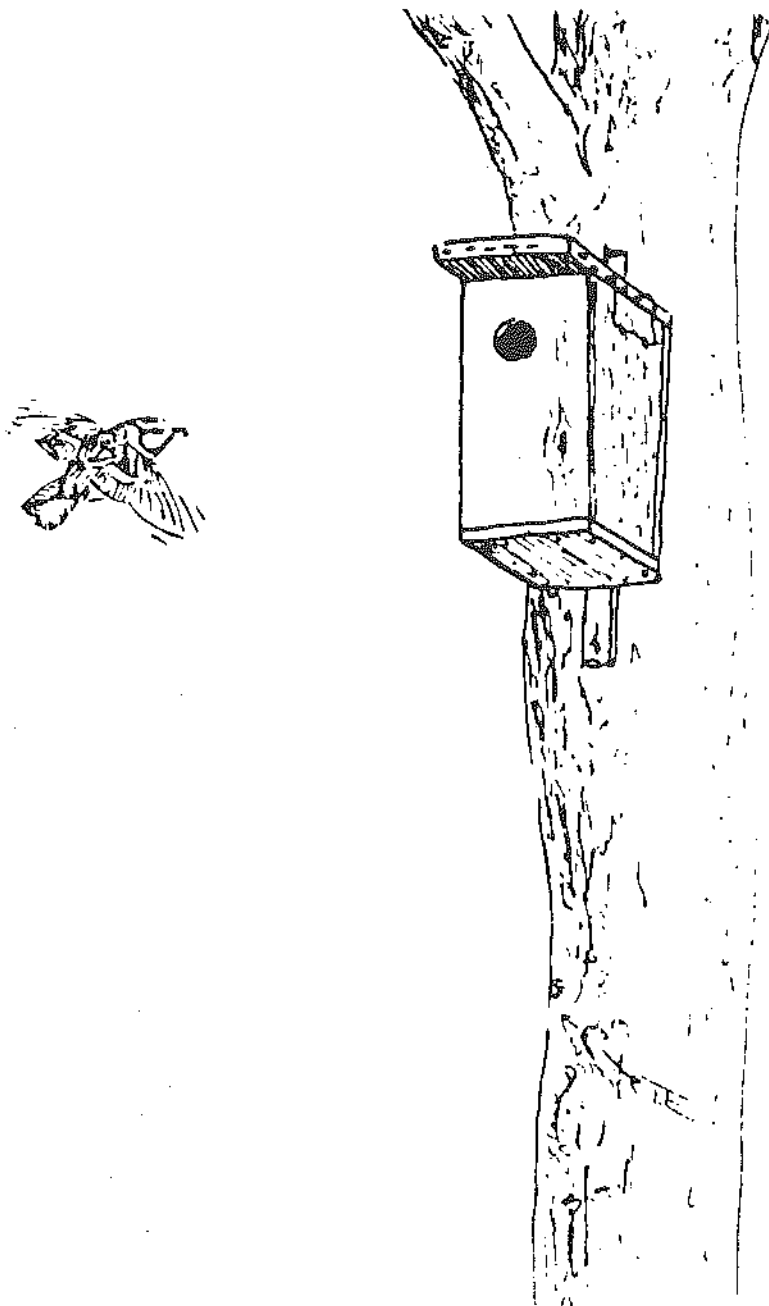

NESTKASTONDERZOEK IN HET GOOI 1990

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

NESTKASTONDERZOEK

IN HET GOOI

1990

Dick A. Jonkers

Dick A. Jonkers
Subgroep Nestkasten

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken
Hilversum, januari 1991
Uitgavenummer : 70

Illustraties : Ton Eggenhuizen

Typewerk : Marijke de Graaf

© Copyright 1991 - Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum

De produktie van deze uitgave kwam tot stand onder auspiciën van het Biogeografisch Informatiecentrum (BIC) van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Overname van gegevens is toegestaan met bronvermelding (BIC). (91.04).

Inhoud

	Blz.
1 . Ten geleide	1
2 . Jaarverslag	2
3 . Gecontroleerde terreinen en medewerkers	3
4 . Overzicht van typen nestkasten	4
5 . Zoogdieren	5
6 . Insekten	5
7 . Mislukte broedsels en vernielingen	7
8 . Totalen van de broedgegevens per soort per gebied	9
9 . Broedgegevens per soort in het hele onderzoekgebied	13
10. Bijzonderheden	14
11. Ringonderzoek	14
12. Geraadpleegde literatuur	15
Bijlage	16

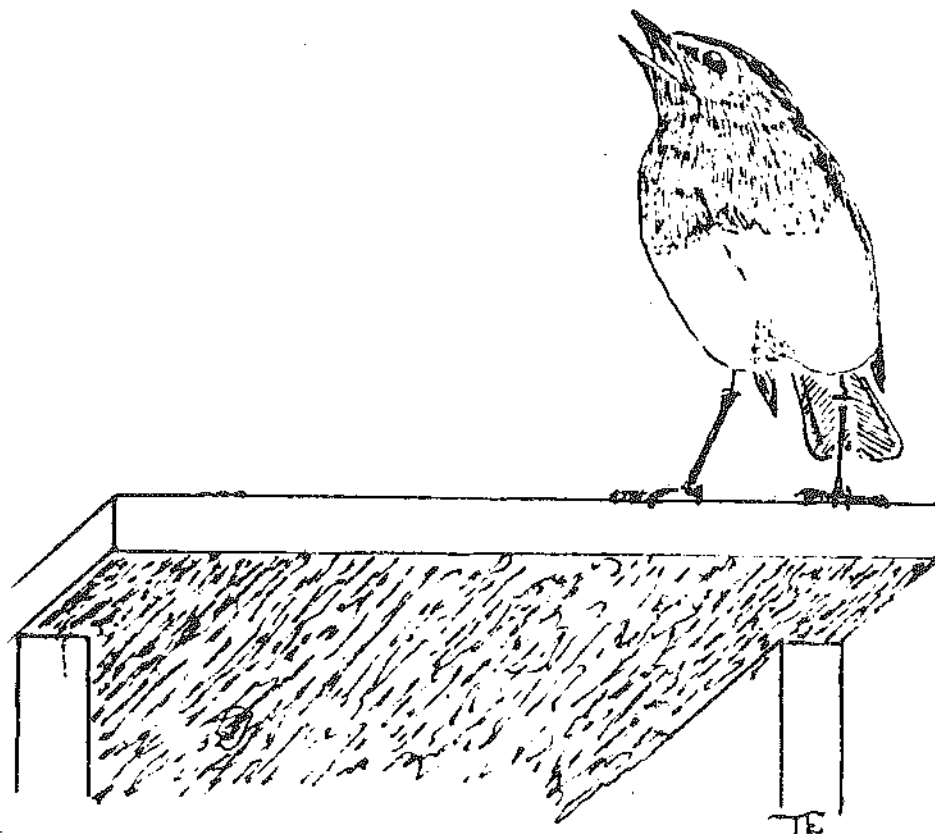
1. Ten geleide

Opnieuw is er een jaarverslag over nestkastenonderzoek gereed. Het ziet er echter naar uit dat het nestkastonderzoek door amateurs zijn langste tijd heeft gehad. Grote terreineigenaren als Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten streven er naar om nestkasten uit hun terreinen te weren. Het beleid van deze instellingen richt zich steeds meer op het ontwikkelen van natuurlijke bossen en daarin is geen plaats voor kunstmatige nestgelegenheid. Dit is niet de plaats om daarover te discussiëren. De Stichting Goois Natuurreservaat heeft zich tegenover ons nog niet over haar standpunt t.o.v. dit onderwerp uitgelaten.

Een andere ontwikkeling is de afgenomen bereidheid om aan het onderzoek deel te nemen. Wanneer controleurs stoppen is het vrijwel onmogelijk om nieuwe te vinden.

In het licht van bovenstaande ontwikkelingen begint het tijd te worden om geleidelijk aan de bakens te gaan verzetten. Het onlangs genomen initiatief om nestgelegenheid voor Kerkuilen in de regio te gaan verschaffen kan worden uitgebouwd. Ook het gierzwaluwenwerk behoeft nog ondersteuning. Het onderzoek van nestkasten binnen de bebouwde kom, uit te voeren door de nestkasteigenaren zelf kan tal van interessante feiten opleveren.

Mogelijkheden te over dus om niet alleen het werk van de subgroep voort te zetten, maar ook een stimulans te geven.

2. Jaarverslag

Het aantal kasten waarvan gegevens werd ingezonden was iets hoger dan in 1989, namelijk 1022.

Eén terrein, Gooilust, werd wel gecontroleerd maar er kwamen geen gegevens binnen. Na het seizoen bleek, dat evenals vorig jaar het Theosofisch Centrum in Naarden en Oud-Bussum niet waren onderzocht. Voor deze terreinen is behoefte aan controleurs. Een aantal gebieden viel dit jaar af. Op de militaire terreinen Kolonel van de Palm kazerne, Kamp Crailo en Ruinedorp Crailo werd aanvankelijk wel gecontroleerd. Door voortdurende problemen met de toegang besloot de controleur terecht te stoppen. Er wordt nu naar een bevredigende oplossing gezocht. Na overleg met mevrouw Liebrechts werd besloten het onderzoek op de Kwekerij Gooi- en Eemlust stop te zetten. Aanleiding daarvoor was het voortdurende gerommel, o.a. met bestrijdingsmiddelen, waardoor het onderzoek volgens haar werd beïnvloed. Ook dit jaar duurde het weer tot eind november voordat de laatste onderzoekgegevens binnen kwamen. Het verslag verschijnt daardoor pas net voor het volgend broedseizoen.

Een planning maken aan de hand van de opgedane ervaringen is daardoor vrijwel onmogelijk. Een zeer eenvoudige oplossing om onnodig veel werk te voorkomen is door mijzelf dit jaar voor het eerst toegepast. Een ringband met daarin voor elke kast een nestkaart werd bij elke controle meegenomen. Tijdens de controle werd alles meteen ingevuld. Na het broedseizoen was het toen een fluitje van een cent om het formulier van de subgroep Nestkasten en het SOVON-formulier in te vullen. Bovendien waren de nestkaarten gelijk gereed voor doorzending naar SOVON. Mijn voorstel is dat iedere controleur deze lijn gaat proberen te volgen. Mocht de tijd ontbreken om de formulieren in te vullen, dan kan de set kaarten naar mij als coördinator worden opgestuurd. Deze methode zal een snelle verslaglegging bevorderen.

Natuurlijk zijn er ook positieve dingen te melden. Afgelopen winter werden er twee timmerdagen gehouden. Willem Weitjens zag kans om tinnerruimte voor ons beschikbaar te krijgen. Met hulp van andere enthousiastelingen werden ruim honderd kasten in diverse modellen gefabriceerd. Dergelijke dagen zijn voor herhaling vatbaar. Adri Vermeule, onvermoeibaar als altijd, zorgde in een aantal gevallen voor de afwerking en de distributie.

Het terrein Bikbergen werd om de controletijd terug te brengen gesplitst in Bikbergen 1 en 2 met op elk deel een eigen controleur. Dassenbos A27 was nieuw. De kasten werden afgelopen winter speciaal opgehangen voor het onderzoek van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer naar de invloed van verkeer op populaties van broedvogels. In De Beek en het Dassenbos werden daarvoor series extra kasten opgehangen. Voor het onderzoek naar de invloed van zure regen van het Instituut voor Oecologisch Onderzoek werden in het Dassenbos, Smithuyserbos-zuid en Bikbergen gegevens verzameld.

Alle gegevens die vanaf 1964 jaarlijks werden verzameld en in jaarverslagen waren verwerkt, worden momenteel ingevoerd in het databestand van het Biogeografisch Informatie Centrum (BIC). Een waardevolle set, waaruit samen met de elders verzamelde gegevens interessant feitenmateriaal tevoorschijn kan komen. Uiteraard zullen de controleurs op de hoogte worden gehouden van alle publikaties van bovengenoemde onderzoeken.

Terug naar ons eigen onderzoek. In 1990 werd het voorkomen van negentien verschillende soorten broedvogels in de kasten vastgesteld. De Bosuil was dit jaar in wat meer kasten vertegenwoordigd. Het aantal jongen dat per kast uitvloog was gering.

De Roodborst, in vijf terreinen aanwezig, had eveneens een laag broedsucces. Van de Holenduif waren ook meer paren dan anders in de nestkasten aanwezig. Bonte Vliegenvangers waren minder aanwezig; met name de Franse Kamp herbergde een kleiner aantal. Het bezettingspercentage was 4,5% van het aantal bewoonde kasten met een gemiddelde van 4,5 uitgevlogen jongen per nest.

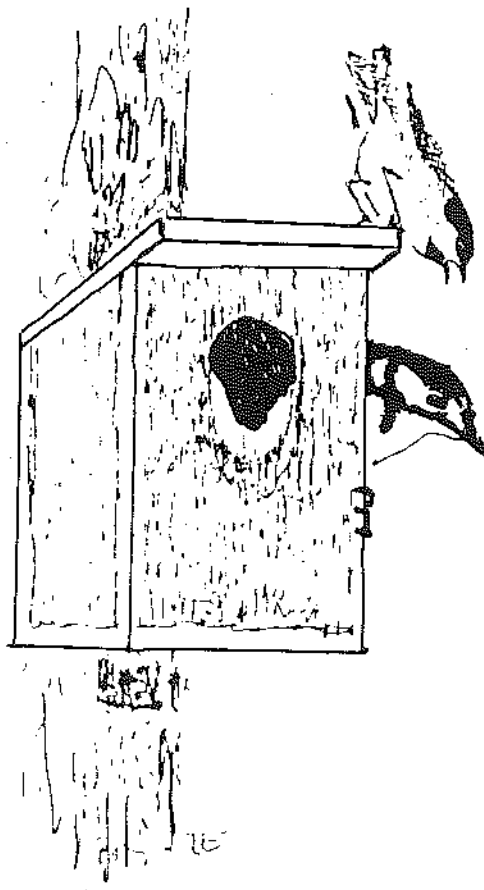
Met 62,4% bezetting tegenover 27,2% van de Pimpelmees was de Koolmees zoals altijd de dominante soort. Het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen bij de Koolmees was voor het eerste broedsel 6,6 en bij het tweede 4,4. De Pimpelmees kwam iets hoger uit met resp. 7,0 en 4,5. Voor het komend seizoen zijn er plannen om Nieuwenoord en Drakenburg bij Baarn weer in de controles op te nemen. Het eerstgenoemde gebied zal in twee delen worden opgesplitst.

3. Tabel 1. Gecontroleerde terreinen en medewerkers

Naam gebied	Aantal kasten	Controleur
Aardjesberg	15	A.Vermeule
Bikbergen 1	34	H.Westendorp, H.van der Loen
Bikbergen 2	36	M.Doornveld
Boekesteyn	65	L. & J. Hartog
Conferentie-oord Hoorneboeg	27	G.Mijnhout
Crailo	38	W.E.Cohen
Dassenbos	42	B.v.Poelgeest, M.Vonk
Dassenbos A27	36	J.Terlouw
De Cruysberg	20	W.v.d.Brink, R.v.d.Brink
De Snip	35	M.v.d.Water, J.Rouhof
Franse Kamp	47	F.Beffers
Heidebloem	27	R. & R. Vermeulen
Hilverbeek	42	E.Majoor
Hilversums Wasmeer (binnen raster)	18	D.A.Jonkers
Hilversums Wasmeercomplex	53	J.J.van Eijden
Hoorneboeg	22	A.de Later, A.Bakker
Juliana-oord	27	F.H.v.d.Weyer
Korporaal van Oudheusdenkazerne	67	C.de Rooy
Laarder Wasmeer	62	W.Leclerq
Oud-Cruysbergen	18	W.v.d.Brink, R.v.d.Brink
Postiljonheide	39	Postiljonvrijwilligers
Bussumse Waterleiding	30	W.Weitjens
Schaep en Burgh	25	C.Schouten
Sypesteyn	32	E.Majoor
Smithuyserbos-noord	30	M.de Graaf, W.Heldoorn
Smithuyserbos-zuid	18	W.Mijnhout
Spanderswoud	64	N.J.Dingemans
Spanderswoud,Huis Brugchelen	13	N.J.Dingemans
Westbatterij Muiden	12	W.v.d.Brink
Zwarte Berg	30	N.Rempe
Totaal aantal kasten	1022	

4. Tabel 2. Overzicht van de typen nestkasten/nestgelegenheid

Mezenkasten	746
Selektieve kasten	43
Superselektieve kasten	22
Roodstaartkasten	26
Vliegenvangerkasten	36
Boomkruiperkasten	27
Bosuilkasten	23
Steenuilkasten	1
Torenvalkkasten	6
Vleermuiskasten	4
Holenduifkasten	3
Spechtenkasten	21
PVC	-
Driehoekkasten	8
Zwarte Mees kasten	14
Brievenbus	1
Niet gespecificeerd	2
Totaal	971

5. Zoogdieren

Zoals gewoonlijk hielden zich aan het begin en het eind van het seizoen zoogdieren in nestkasten op. Meestal waren dit vleermuizen, waarvan de soort niet bepaald werd. De gevonden aantallen zijn in tabel 3 vermeld.

Tabel 3. Aangetroffen zoogdieren in nestkasten

Bikbergen 1	: 23-03	1 Vleermuis spec.
Bikbergen 1	: 30-03	1 Vleermuis spec.
Bikbergen 2	: ?	In twee kasten slapende Dwergvleermuizen.
Conferentie-oord		
Hoorneboeg	: nazomer	Vleermuizen spec. in diverse selektieve kasten.
Conferentie-oord		
Hoorneboeg	: 16-06	Eekhoorn, één gaaf dood exemplaar tussen nestmateriaal in bosuilkast.
Hoorneboeg	: 20-06	Vleermuizen spec, in kast.
Zwarte Berg	: 31-07	4 Dwergvleermuizen in kasten.

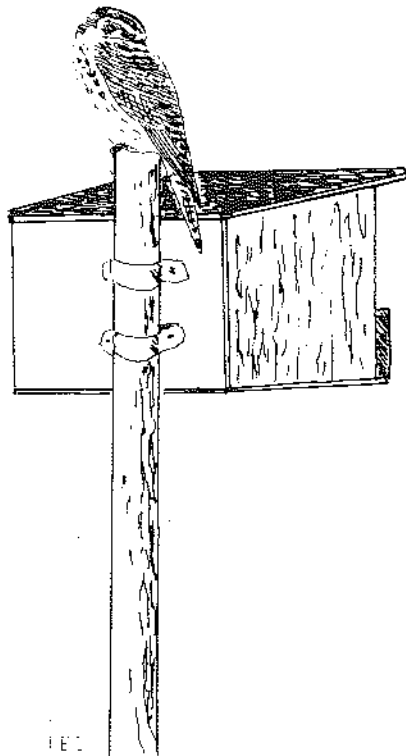
6. Insekten

Het droge voorjaar was gunstig voor de wespen. Er waren dan ook nogal wat kasten waarin nesten van wespen werden gevonden. De controleurs lieten deze nesten ongemoeid, zodat de wespen hun broed konden grootbrengen. Alle in de kasten gevonden insekten zijn in tabel 4 te vinden.

Tabel 4. Aangetroffen insekten in nestkasten

Bikbergen 2	: -	1 Wespennest
Boekesteyn	: 06-05	2 Wespennesten
Dassenbos	: -	Oorkruipers (Dermoptera) in nest bij Koolmees
Dassenbos	: -	Mieren spec. in nest bij Koolmees
Dassenbos	: -	"Schorskevers" in een kast
Dassenbos A27	: 14-07	1 Wespennest
De Beek	: 21-04	1 Dennehoutwesp
Hilversums Wasmeer (binnen raster)	: -	4 Wespennesten
Hoorneboeg	: 15-05	3 Wespennesten in kasten
Hoorneboeg	: 22-05	1 Spin spec.
Juliana-oord	: diverse	Spinnen (Aranae) in zes kasten data
Juliana-oord	: idem	Oorkruiper (Dermoptera) in vijf kasten
Juliana-oord	: idem	Springstaarten (Collembola) in drie kasten
Juliana-oord	: idem	Hommels (Apiodea) in een kast
Juliana-oord	: idem	Vlieg (spec), maden in een kast
Juliana-oord	: -	Huismoeder (Noctua proba) in een kast
Juliana-oord	: -	Hooiwagens (Opiliones) in een kast
Juliana-oord	: -	Pissebed (Isopoda) in een kast
Juliana-oord	: -	Vogelvlooiën (Aphaniptera) in een kast
Juliana-oord	: -	Keizervlieg (Lucilia caesar) in een kast
Juliana-oord	: -	Rode Steenmijt (Acari) in een kast

Korporaal van Oudheusden		
kazerne	: 08-05	1 Wespennest
Laarder Wasmeer	: broed-	
	seizoen	3 Wespennesten
Schaep en Burgh	: broed-	
	seizoen	1 Wespennest
Smithuyserbos-noord	: broed-	
	seizoen	3 Wespennesten
Smithuyserbos-zuid	: 27-04 en	
	08-05	totaal 3 Spin (Aranaea) in twee kasten
Smithuyserbos-zuid	: 08-05	3 Wespennesten
Spanderswoud Huis Brugchelen	: 07-05	1 Wespennest
Sypesteyn	: -	1 Hommelnest
Zwarte Berg	: 06-05	4 Wespennesten
Zwarte Berg	: 06-05	Nachtvlinders in drie kasten
Zwarte Berg	: 31-07	Spin, vele tientallen in de kasten

7. Mislukte broedsels en vernielingen

Voor het mislukken van broedsels kunnen tal van factoren verantwoordelijk zijn. Voor zover mogelijk trachten de controleurs altijd aan te geven waardoor het broedsel verstoord werd (zie tabel 6).

Tabel 6. Mislukte broedsels

<u>Gebied</u>	<u>Vogelsoort</u>	<u>Aantal broedsels</u>	<u>Oorzaak</u>
Aardjesberg	Koolmees	1	?
Aardjesberg	Pimpelmees	1	?
Aardjesberg	Gekraagde Roodstaart	1	?
Bikbergen 1	Koolmees	1	?
Bikbergen 1	Pimpelmees	1	?
Boekesteyn	Koolmees	3	?
Conferentie-oord			
Horneboeg	Bosuil	1	mens/roof!
Idem	Holenduif	2	?
Idem	Koolmees	4	?
Idem	Pimpelmees	1	?
Dassenbos	Koolmees	2	?
Dassenbos A27	Koolmees	1	Grote Bonte Specht
De Beek	Koolmees	4	mens, vernield
De Cruysberg	Roodborst	1	?
De Cruysberg	Holenduif	1	Bosuil
De Snip	Koolmees	1	?
De Snip	Pimpelmees	1	?
Franse Kamp	Koolmees	5	mens, gesloopt
Heidebloem	Koolmees	4	?
Juliana-oord	Koolmees	5	3 door Grote Bonte Specht
Korporaal van Oudheusden			
kazerne	Koolmees	1	?
Idem	Pimpelmees	1	?
Idem	Ringmus	1	?
Laarder Wasmeer	Koolmees	4	3?, 1 door Bonte Vliegenvanger
Laarder Wasmeer	Bonte Vliegenvanger	1	Gekraagde Roodstaart
Postiljonheide	Torenvalk	1	?
Schaep en Burgh	Koolmees	1	?
Smithuyserbos-noord	Koolmees	4	?
Smithuyserbos-noord	Pimpelmees	1	?
Spanderswoud	Bosuil	1	?
Spanderswoud	Koolmees	2	?
Sypesteyn	Ringmus	1	Hommel

Op 14 april bleek dat de jonge Bosuilen uit een kast op het Conferentie-oord Hoorneboeg waren gestolen. Ook elders bleek dit het geval te zijn uit niet door ons gecontroleerde kasten en natuurlijke broedholtes. In verband met deze kennelijk georganiseerde roof is de Veldpolitie ingeschakeld. Tot op heden zijn de daders nog niet gepakt.

Er werden hier en daar ook kasten vernield door mensen. Dit was het geval op Bikbergen 2 (1), waarbij ook twee kasten werden gestolen, Crailo (4), Boekesteyn (3), Conferentie-oord Hoorneboeg (2).

In het Dassenbos en bij de Zwarte Berg werden kasten door Grote Bonte Spechten vernield. De spechten gebruikten de kasten dan soms als slaapkast.

Een kast in het Laarder Wasmear die door een Koolmees (10 eieren) was bezet, werd overgenomen door een Bonte Vliegenvanger (5 eieren). Deze werd op zijn beurt weer verdreven door een Gekraagde Roodstaart die er vijf jongen in grootbracht.

8. Tabel 7. Totalen van de broedgegevens per soort per gebied

Gebied	Aantal broedsels			Datum le ei	tot. ei juv.		1e Broedsel aantal uitg.juv.		tot. 2e Broedsel ei aantal juv. uitg.juv.	
	le	2e	tot.							
<u>TORENVALK</u>										
Spanderswoud	1	-	1	?	6	4	4	-	-	-
Postiljonheide	2	-	2	?	4	3	3	-	-	-
<u>BOSUIL</u>										
Bussumse										
Waterleiding	1	-	1	?	6	5	4	-	-	-
Conferentie-oord										
Hoorneboeg	1	-	1	+01-03	5	?	0	4	1	1
De Beek	1	-	1	?	1	0	0	-	-	-
De Cruysberg	1	-	1	?	1	1	1	-	-	-
Laarder Wasmear	1	-	1	?	1	1	1	-	-	-
Smithuyserbos-noord	1	-	1	?	3	3	3	-	-	-
Zwarte Berg	1	-	1	?	?	?	?	-	-	-
<u>HOLENDUIF</u>										
Boekesteyn	1	1	2	?	2	2	2	2	?	?
Conferentie-oord										
Hoorneboeg	3	-	3	+20-04	5	2	2	-	-	-
Hilverbeek	1	-	1	?	2	2	2	-	-	-
Oud Cruysbergen	1	-	1	03-05	2	2	0	-	-	-
Spanderswoud	2	-	2	?	4	4	4	-	-	-
Sypesteyn	1	-	1	?	2	2	2	-	-	-
<u>HOUTDUIF</u>										
Oud Cruysbergen	1	-	1	11-04	2	2	2	-	-	-
<u>GROTE BONTE SPECHT</u>										
Hilversums										
Wasmearcomplex	1	-	1	25-04	5	5	5	-	-	-
<u>GEKRAAGDE ROODSTAART</u>										
Aardjesberg	1	-	1	12-06	6	0	0	-	-	-
Conferentie-oord										
Hoorneboeg	2	-	2	+15-05	13	9	9	-	-	-
Laarder Wasmear	3	-	3	07-05	19	19	17	-	-	-
Westbatterij	1	-	1	?	3	3	3	-	-	-
<u>ROODBORST</u>										
Boekesteyn	1	-	1	01-05	6	4	0	-	-	-
De Cruysberg	1	-	1	?	8	0	0	-	-	-
Juliana-oord	1	-	1	16-04	6	0	0	-	-	-
Schaep en Burgh	1	-	1	08-06	5	5	5	-	-	-
Spanderswoud	1	-	1	?	1	0	0	-	-	-
<u>BONTE VLEGENVANGER</u>										
Boekesteyn	2	-	2	08-05	12	12	12	-	-	-
Dassenbos	2	-	2	+12-05	13	13	13	-	-	-
Dassenbos A27	1	-	1	16-05	6	6	6	-	-	-
De Cruysberg	2	-	2	?	12	12	12	-	-	-
Franse Kamp	2	-	2	14-05	10	10	10	-	-	-
Hilversums										
Wasmearcomplex	6	-	6	18-05	19	8	8	-	-	-
Hoorneboeg	1	-	1	?	7	7	7	-	-	-

Gebied	Aantal broedsels			Datum le ei	tot. ei juv.		1e Broedsel aantal uitg. juv.	tot. 2e Broedsel		
	le	2e	tot.					ei	aantal juv.	uitg. juv.
Juliana-oord	1	-	1	12-05	6	6	6	-	-	-
Korporaal van Oudheusden kazerne	4	-	4	07-05	19	13	11	-	-	-
Laarder Wasmeer	3	-	3	08-05	17	17	11	-	-	-
Schaep en Burgh	1	-	1	12-05	6	6	6	-	-	-
Spanderswoud	1	-	1	?	6	6	4	-	-	-
Smithuyserbos-noord	2	-	2	15-05	11	11	10	-	-	-
Zwarte Berg	2	-	2	13-05	10	10	10	-	-	-
<u>KOOLMEES</u>										
Aardjesberg	7	1	8	26-03	77	73	72	6	6	6
Bikbergen 1	15	-	15	04-04	135	118	116	-	-	-
Bikbergen 2	22	1	23	03-04	169	152	152	7	6	6
Boekesteyn	24	4	28	08-04	182	165	154	24	?	?
Conferentie-oord										
Horneboeg	5	-	5	07-04	34	11	9	-	-	-
Crailo	16	-	16	19-04	109	104	103	-	-	-
Dassenbos	16	1	17	28-03	126	114	111	?	?	?
Dassenbos A27	8	3	11	03-04	73	64	64	23	21	19
De Beek	11	2	13	31-03	89	72	72	14	14	14
De Cruysberg	5	3	8	08-04	42	40	40	24	24	24
De Snip	20	2	22	04-04	185	175	168	11	10	9
Franse Kamp	33	10	43	04-04	306	233	221	70	57	53
Heidebloem	15	2	17	03-04	117	92	90	10	10	10
Hilverbeek	9	-	9	07-04	72	70	70	-	-	-
Hilversums Wasmeer- complex	27	2	29	12-04	240	209	195	?	?	?
Hilversums Wasmeer (binnen raster)	4	2	6	15-04	32	30	28	16	8	7
Horneboeg	13	3	16	03-04	120	81	79	22	13	12
Juliana-oord	12	-	12	29-03	101	74	51	-	-	-
Laarder Wasmeer	36	7	43	05-04	322	266	266	38	33	33
Korporaal van Oudheusden kazerne										
Oud Cruysbergen	4	2	6	08-04	33	33	33	14	14	14
Postiljonheide	16	-	16	?	?	?	?	?	?	?
Schaep en Burg	10	1	11	04-04	84	80	80	6	6	6
Smithuyserbos-noord	9	-	9	12-04	73	42	35	-	-	-
Smithuyserbos-zuid	12	2	14	15-04	97	48	34	14	4	0
Spanderswoud	23	4	27	02-04	191	152	145	27	18	11
Spanderswoud Huis										
Brugchelen	5	1	6	16-04	52	33	12	7	?	?
Sypesteyn	3	-	3	08-04	27	26	26	-	-	-
Westbatterij	1	-	1	?	6	6	6	-	-	-
Zwarte Berg	18	1	19	?	128	128	128	7	?	?
<u>PIMPELMEES</u>										
Aardjesberg	5	1	6	30-03	48	34	34	6	6	6
Bikbergen 1	7	-	7	07-04	68	61	54	-	-	-
Bikbergen 2	8	-	8	09-04	77	50	50	-	-	-
Boekesteyn	12	-	12	06-04	107	96	96	-	-	-
Bussumse										
Waterleiding	4	1	5	02-04	35	28	25	6	0	0

Gebied	Aantal broedsels			Datum le ei	tot. ei juv.		1e Broedsel		2e Broedsel	
	le	2e	tot.		ei	juv.	aantal uitg.juv.	ei	aantal juv. uitg.j	uitg.j
<u>Conferentie-oord</u>										
Hoorneboeg	10	-	10	06-04	104	86	84	-	-	-
Crailo	12	-	12	17-04	93	90	90	-	-	-
Dassenbos	2	-	2	23-04	17	9	9	-	-	-
Dassenbos A27	2	-	2	14-04	20	19	19	-	-	-
De Beek	9	-	9	31-03	91	80	76	-	-	-
De Cruysberg	4	2	6	06-04	29	29	29	16	16	16
De Snip	6	-	6	04-04	67	57	57	-	-	-
Franse Kamp	7	-	7	10-04	83	71	71	-	-	-
Heidebloem	9	-	9	02-04	83	73	73	-	-	-
Hilverbeek	10	-	10	05-04	88	88	88	-	-	-
Hilversums										
Wasmeercomplex	7	-	7	04-04	71	54	54	-	-	-
<u>Hilversum Wasmeer (binnen raster)</u>										
Hoorneboeg	4	1	5	11-04	29	20	20	-	-	-
Juliana-oord	4	-	4	10-04	38	34	31	8	7	7
Korporaal van Oudheusden kazerne	4	-	4	29-03	43	39	39	-	-	-
Laarder Wasmeer	10	1	11	07-04	89	77	66	6	6	6
Oud Cruysbergen	5	-	5	01-04	57	50	50	-	-	-
Postiljonheide	4	3	7	08-04	27	27	27	10	10	10
Schaep en Burgh	10	-	10	?	?	?	?	-	-	-
Smithuyserbos-noord	5	-	5	05-04	48	37	37	-	-	-
Smithuyserbos-zuid	3	1	4	14-04	30	11	7	5	5	5
Spanderswoud	2	1	3	23-04	28	9	0	9	4	0
Spanderswoud Huis	5	-	5	02-04	53	51	49	-	-	-
Brugchelen	4	-	4	31-03	41	34	33	-	-	-
Sypesteyn	6	-	6	03-04	64	62	62	-	-	-
Westbatterij	1	-	1	?	9	9	9	-	-	-
Zwarte Berg	7	-	7	?	74	64	64	-	-	-
<u>ZWARTE MEES</u>										
Bikbergen 1	1	1	2	08-04	10	8	8	?	?	?
Bikbergen 2	1	1	2	29-03	10	6	6	9	7	6
Dassenbos	1	1	2	08-04	8	8	8	?	?	?
Hilversums										
Wasmeercomplex	1	1	2	10-04	15	14	14	7	7	7
Hoorneboeg	1	-	1	07-04	8	6	6	-	-	-
Smithuyserbos-noord	2	1	3	14-04	12	10	10	8	?	?
Smithuyserbos-zuid	4	2	6	29-03	27	22	21	17	16	16
<u>BOOMKLEVER</u>										
Bikbergen 1	1	-	1	01-04	8	7	5	-	-	-
Boekesteyn	1	-	1	?	7	7	7	-	-	-
De Cruysberg	1	-	1	?	9	9	9	-	-	-
Korporaal van Oudheusden kazerne	1	-	1	11-04	8	8	8	-	-	-
Oud Cruysbergen	1	-	1	21-04	5	1	1	-	-	-
Schaep en Burgh	1	-	1	04-04	8	8	8	-	-	-

Gebied	Aantal broedsels			Datum le ei	tot. ei juv.		le Broedsel aantal uitg. juv.	tot. 2e Broedsel		
	le	2e	tot.		ei	juv.		ei	aantal juv.	uitg. juv.
<u>BOOMKRUIPER</u>										
Bikbergen I	1	-	1	06-04	6	6	6	-	-	-
Hilversums Wasmeercomplex	1	-	1	?	4	4	4	-	-	-
<u>RINGMUS</u>										
Korporaal van Oudheusden kazerne	3	1	4	30-04	18	14	12	6	2	2
Schaep en Burgh	1	-	1	29-05	6	5	5	-	-	-
Sypesteyn	1	-	1	?	4	0	0	-	-	-
Westbatterij	6	6	12	?	28	25	25	27	23	23
<u>MATKOP</u>										
Korporaal van Oudheusden kazerne	1	-	1	02-04	8	8	8	-	-	-
Sypesteyn	1	-	1	10-04	10	9	9	-	-	-
<u>SPREEUW</u>										
Korporaal van Oudheusden kazerne	3	-	3	13-04	17	17	17	-	-	-
Sypesteyn	3	-	3	09-04	17	16	13	-	-	-
<u>KAUW</u>										
Conferentie-oord Hoorneboeg	1	-	1	22-04	3	2	2	-	-	-

9. Tabel 8. Totalen van de broedgegevens per soort in het hele onderzoekgebied

	Aantal broedsels			Datum 1e ei	tot.		1e Broedsel		tot.		2e Broedsel	
	1e	2e	tot.		ei	juv.	aantal uitg.juv.	ei	juv.	aantal uitg.juv.		
Torenavalk	3	-	3	?	10	7	7	-	-	-	-	-
Bosuil	7	-	7	+01-03	17	10	9	4	1	1	1	1
Holenduif	9	1	10	+20-04	17	14	12	2	?	?	?	?
Houtduif	1	-	1	11-04	2	2	2	-	-	-	-	-
Grote Bonte Specht	1	-	1	25-04	5	5	5	-	-	-	-	-
Gekraagde Roodstaart	4	-	4	07-05	44	34	33	-	-	-	-	-
Roodborst	5	-	5	16-04	26	9	5	-	-	-	-	-
Bonte Vliegenvanger	30	-	30	07-05	154	137	136	-	-	-	-	-
Koolmees	429	58	487	26-03	3511	2953	2818	362	263	229	229	229
Pimpelmees	187	11	291	29-03	1708	1449	1313	66	54	50	50	50
Zwarte Mees	11	7	18	29-03	90	74	73	41	30	29	29	29
Boomklever	6	-	6	01-04	45	40	38	-	-	-	-	-
Boomkruiper	2	-	2	06-04	10	10	10	-	-	-	-	-
Ringmus	11	7	18	30-04	56	44	42	33	25	23	23	23
Matkop	2	-	2	02-04	18	17	17	-	-	-	-	-
Spreeuw	6	-	6	09-04	34	33	30	-	-	-	-	-
Kauw	1	-	1	22-04	3	2	2	-	-	-	-	-

10. Bijzonderheden

- Zowel een Zwarte Mees als een Koolmees hadden in Bikbergen 2 een broedsel met geheel witte eieren.
- Een nestkast op het terrein van de Bussumse Waterleiding bevatte op 25 april maar liefst 20 koolmeeseieren. Vermoedelijk was dit het resultaat van twee leggende vrouwtjes. In dit gebied werd ook een dode volwassen Koolmees in een kast gevonden.
- In het Dassenbos daarentegen bevatte een broedsel van een Koolmees zeer bruine eieren.
- Een dode volwassen Koolmees met afgerukte kop werd in een kast op De Snip aangetroffen.
- Op de Franse Kamp bouwden twee paren Bonte Vliegenvangers wel een volledig nest, maar legden geen eieren.
- Nadat bij het Conferentie-oord Hoorneboeg de leeggeroofde kast van een Bosuil was gevonden, werd op 26 mei in een Beuk op circa 200 meter van de vroegere nestplaats een vrouwtje Bosuil op vier eieren gesignaleerd. Van dit broedsel vloog één jong uit. Een tweede legsel komt bij hoge uitzondering voor, nadat het eerste verloren is gegaan (Glutz von Blotzheim & Bauer 1980).
- In een kast die aanvankelijk door een Grote Bonte Specht op de Hoorneboeg in het broedseizoen was opengehakt, vestigde zich daarna een Koolmees. Uit dit nest vlogen twee jongen uit. Bij een koolmeesnest in een andere kast lagen 19 eieren. Hiervan kwamen er zeven uit en evenzoveel jongen verlieten de kast.
- Van twee kasten bij het Laarder Wasmeer waren de invliegopeningen tot eind april gesloten gehouden. Het resultaat hiervan was, dat twee paren Bonte Vliegenvangers deze kasten konden betrekken. Een nestkast die met opzet op de grond in een braamstruik was gezet, bevatte een nest en een ei van vermoedelijk een Fitis volgens de opgave van de controleur.
- Een klein wit gekleurd jong van een Koolmees bevond zich in een kast bij de Korporaal van Oudheusden kazerne. Drie kasten die voor een groot deel met zaagsel waren gevuld kregen geen bewoners.
Opvallende was het geval van een kast met een Koolmees met 17 eieren, waaruit 15 jongen werden geboren. Hiervan vlogen er 14 uit. Het is niet bekend of er twee ouderparen voerden.
- In maar liefst vijf terreinen broedden Roodborsten in (halfopen) nestkasten.

11. Ringonderzoek

Evenals in voorgaande jaren werden volwassen vogels voor zover mogelijk op ringen gecontroleerd of van ringen voorzien. Nestjongen met uitzondering van jonge Kool- en Pimpelmezen werden geringd. Dit was lang niet in alle gebieden het geval omdat slechts een deel van de controleurs hierom verzocht.

Een pimpelmeesmannetje dat op 10 januari 1990 tijdens een winteravondcontrole op het Conferentie-oord Hoorneboeg was geringd, werd op 17 mei 1990 in dezelfde kast teruggevangen.

Een Boomklever die op 13 mei 1989 als nestjong op Nieuwenoord bij Baarn werd geringd, werd op 30 augustus 1989 drie kilometer verder in Baarn dood gevonden. Een Bonte Vliegenvanger, op 9 jun. in het zelfde gebied als nestjong geringd, vloog op 23 mei 1990 12 kilometer verder in het Bergkwartier in Amersfoort tegen een ruit.

12. Geraadpleegde literatuur

Glutz von Blotzheim, K.N. & Bauer K. 1980
Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 9
Columbiformes- Piciformes. Akademische
Verlagsgesellschaft. Wiesbaden.

Bijlage.

Ligging van gecontroleerde terreinen

1 . Bikbergen 1 en 2	14. Hilversums Wasmeer (binnen raster)
2 . Boekesteyn + Schaep en Burgh	Smithuyserbos-zuid
3 . Bussumse Waterleiding	15. Juliana-oord
4 . Conferentie-oord Hoorneboeg	16. Kasteel Sypesteyn
5 . Crailo	17. Korporaal van Oudheusden kazerne
6 . Dassenbos noord en A27	18. Laarder Wasmeer
7 . De Beek	19. Oud-Cruysbergen
8 . De Cruysberg	20. Postiljonheide
9 . De Snip	21. Smithuyserbos-noord
10. Franse Kamp	22. Spanderswoud
11. Heidebloem	23. Vogelreservaat Aardjesberg
12. Hilverbeek	24. Westbatterij Muiden
13. Hilversums Wasmeer	25. Hoorneboeg
	26. Zwarte Berg

